# PARLAMENT EUROPEJSKI

*2004* *2009*

*Komisja Prawna*

**2006/0135(CNS)**

11.9.2008

# OPINIA

Komisji Prawnej

dla Komisji Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych

w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Rady zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 2201/2003 w odniesieniu do jurysdykcji i wprowadzającego zasady dotyczące prawa właściwego w sprawach małżeńskich
(COM(2006)0399 – C6-0305/2006 –2006/0135 (CNS))

Sprawozdawca komisji opiniodawczej (*): Carlo Casini

(*) Procedura ściślejszej współpracy między komisjami – art. 47 Regulaminu

PA_Legam

## ZWIĘZŁE UZASADNIENIE

Wniosek dotyczy jedynie określania jurysdykcji oraz prawa właściwego w przypadku powództwa o rozwód lub separację prawną. Nie dotyczy sytuacji unieważnienia małżeństwa ani prawa do świadczeń alimentacyjnych. Częściowo zmienia on obowiązujące rozporządzenie 2201/2003, które ma szerszy zakres, ponieważ dotyczy także powództwa o unieważnienie małżeństwa oraz tych związanych z władzą rodzicielską i uznawaniem orzeczeń sądowych w tych kwestiach w relacjach między państwami.

Niniejszy wniosek dotyczy tzw. małżeństw międzynarodowych, to znaczy takich, w których każde z małżonków jest innej narodowości. Najważniejszą zmianą, jaką wprowadza nowe rozporządzenie, jest możliwość wyboru przez małżonków sądu, do którego mogą się odwołać, i prawa właściwego, wybór ten jest jednak ograniczony. Zawęża się on do sądów i systemów prawnych, z którymi związek małżeński, o którym mowa, jest obiektywnie powiązany. Zgodnie z wnioskiem czynnikiem wiążącym może być miejsce zamieszkania lub obywatelstwo. W związku z tym, jeżeli małżonkowie mają to samo obywatelstwo i zamieszkują niezmiennie w tym samym państwie, którego są obywatelami, to nie mają możliwości wyboru, ponieważ mogą się zwrócić jedynie do sądów w państwie, w którym się znajdują, a sądy te zastosują prawo miejsca zamieszkania (lex loci), które jest w tym przypadku identyczne z prawem miejsca siedziby sądu (lex fori).

Ogólnie wniosek wydaje się wyważony. Pozostaje on w pełnej zgodności z zasadą swobodnego przepływu osób, która jest jedną z podstawowych wolności, na jakich opiera się Unia Europejska, oraz w zgodności z poszanowaniem autonomii stron mogących wybierać, o ile mają takie życzenie, jurysdykcję i prawo, zgodnie z którym chcą rozwiązać związek małżeński.

Sprawozdawca uważa jednak, że propozycja powinna zostać poddana pewnym zmianom, aby była jeszcze bardziej skuteczna.

Przede wszystkim należy sprecyzować, ze wybór stron dotyczy jedynie jurysdykcji i prawa państwa członkowskiego, oraz bardziej ogólnie, zgodnie z zasadą subsydiarności propozycja nie może nakładać obowiązku ogłoszenia rozwodu przez państwo członkowskie nie przewidujące rozwodów lub nie uznające danego typu małżeństwa.

Ponadto we wniosku Komisji małżonkowie mogą wybrać jakąkolwiek jurysdykcję z wymienionych w art. 3 rozporządzenia 2201/2003. W takim przypadku zbyteczne staje się bardziej restrykcyjne kryterium, o którym mowa w art. 3a lit. b. Technicznie najprostszym rozwiązaniem byłoby skreślenie tekstu tego punktu. Jednakże z wniosku wynika, że Komisja dąży do ustanowienia związku z prawem miejsca siedziby sądu w momencie, gdy przyznaje się stronom prawo do wyboru jurysdykcji. Jest to wyraźnie sprecyzowane w literze b). Jeżeli chce się utrzymać treść litery b) i zharmonizować z art. 3 (zwiększając autonomię stron), sprawozdawca sugeruje przeformułować cały art. 3a. Oczywiście stosuje się art. 3, jeżeli nie została wykorzystana możliwość wyboru właściwej jurysdykcji.

## POPRAWKI

Komisja Prawna zwraca się do Komisji Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych, jako do komisji przedmiotowo właściwej, o naniesienie w swoim sprawozdaniu następujących poprawek:

| Tekst proponowany przez Komisję | Poprawki Parlamentu |
|---|---|
| Poprawka 1<br>ARTYKUŁ 1 PUNKT 2<br>Artykuł 3 a ustęp 1 (Rozporządzenie (WE) nr 2201/2003) | |
| 1. Małżonkowie mogą uzgodnić, że sąd (lub sądy) państwa członkowskiego ma (mają) jurysdykcję w prowadzonym w stosunku do nich postępowaniu dotyczącym rozwodu lub separacji prawnej, o ile ***mają oni*** istotny związek ***z tym*** państwem członkowskim wynikający z faktu, że: | 1. Małżonkowie mogą uzgodnić, że sąd (lub sądy) państwa członkowskiego ma (mają) jurysdykcję w prowadzonym w stosunku do nich postępowaniu dotyczącym rozwodu lub separacji prawnej, o ile ***istnieje*** istotny związek ***ich małżeństwa z wybranym*** państwem członkowskim wynikający z faktu, że: |
| (a) ***zastosowanie ma jedna z podstaw jurysdykcji wymienionych w art. 3*** lub | (a) ***państwo było miejscem stałego pobytu małżonków przez co najmniej 3 lata bez przerwy, pod warunkiem że okres ten nie zakończył się ponad trzy lata przed wytoczeniem powództwa o rozwód lub separację*** lub |
| (b) państwo to jest miejscem ostatniego ***wspólnego*** stałego pobytu małżonków ***przez okres co najmniej trzech lat*** lub | (b) państwo to jest miejscem ostatniego stałego pobytu małżonków***, oraz że mieszka w nim pozwany w chwili składania pozwu,*** lub |
| (c) ***jedno z małżonków*** jest obywatelem tego państwa ***członkowskiego lub***, w przypadku Zjednoczonego Królestwa i Irlandii, ma na terytorium jednego z tych dwóch państw ***członkowskich*** miejsce stałego zamieszkania***.*** | (c) ***państwo to*** jest ***miejscem stałego pobytu powoda oraz miejscem jego aktualnego pobytu co najmniej od sześciu miesięcy, jeżeli jest*** obywatelem tego państwa, ***i co najmniej od roku, jeżeli nie jest obywatelem tego państwa, lub*** w przypadku Zjednoczonego Królestwa i Irlandii, ma na terytorium jednego z tych dwóch państw miejsce stałego zamieszkania***, lub*** |
| | ***(ca) ich małżeństwo zostało zawarte w tym państwie członkowskim.*** |

*Uzasadnienie*

*Zmiana art. 3a wprowadza lepszą hierarchię czynników wiążących: dłuższe miejsce stałego zamieszkania; miejsce stałego, nawet krótkotrwałego, zamieszkania, pod warunkiem że chodzi o ostatnie miejsce zamieszkania i jednocześnie o obecne miejsce zamieszkania pozwanego; aktualne miejsce zamieszkania powoda na pewien okres; miejsce zawarcia małżeństwa. W ten sposób można uniknąć wszelkich niespójności pomiędzy tymi kryteriami, jak również między tymi kryteriami i art. 3 rozporządzenia, który nadal będzie miał zastosowanie przy braku zgody pomiędzy stronami.*

Poprawka 2
ARTYKUŁ 1 PUNKT 2
Artykuł 3 a ustęp 2 (Rozporządzenie (WE) nr 2201/2003)

| | |
|---|---|
| 2. Porozumienie w sprawie jurysdykcji ***powinno być sporządzone na piśmie i podpisane przez oboje małżonków*** najpóźniej w dniu złożenia pozwu do sądu. | 2. Porozumienie w sprawie jurysdykcji ***może zostać zawarte i zmienione w dowolnym czasie, lecz*** najpóźniej w dniu złożenia pozwu do sądu. ***Ma ono skutki prawne, aż do ostatniego szczebla jurysdykcji.***<br><br>***Takie porozumienie sporządza się na piśmie i zostaje ono opatrzone datą oraz podpisane przez oboje małżonków. Jeżeli jednak prawo państwa członkowskiego, w którym jedno z małżonków stale zamieszkuje w chwili zawarcia porozumienia, przewiduje dodatkowe wymogi formalne dotyczące takiego porozumienia, wymogi te muszą zostać spełnione. Jeżeli małżonkowie stale zamieszkują w różnych państwach członkowskich, których odpowiednie prawa przewidują dodatkowe wymogi formalne, porozumienie jest ważne, jeżeli spełnia wymogi prawa któregokolwiek z tych państw.***<br><br>***Jeżeli porozumienie stanowi element umowy małżeńskiej, muszą zostać spełnione wymogi formalne tej umowy.*** |

*Uzasadnienie*

*Należy sprecyzować wymogi formalne porozumienia, sprecyzować ich skutki i zachować ogólne zasady właściwości sądów w przypadku braku porozumienia.*

Poprawka 3
ARTYKUŁ 1 PUNKT 5 A (nowy)
Artykuł 7 a (nowy) (Rozporządzenie (WE) nr 2201/2003)

***(5a) Dodaje się artykuł w brzmieniu:***

***„Artykuł 7a***

***Forum necessitatis***

***Jeżeli sąd właściwy w myśl niniejszego rozporządzenia znajduje się w państwie członkowskim, którego prawo nie przewiduje rozwodu lub nie uznaje istnienia lub ważności małżeństwa, w sprawie którego toczy się postępowanie, właściwym jest sąd:***

***(a) państwa członkowskiego, którego obywatelstwo posiada jedno z małżonków, lub***

***(b) państwa członkowskiego, w którym małżeństwo zostało zawarte."***

*Uzasadnienie*

*Un État membre ne peut pas être obligé à reconnaître comme mariage, fût-ce à la seule fin de sa dissolution, un acte qui n'est pas considéré comme tel par la loi de l'État. De même, il serait contraire au principe de subsidiarité d'imposer au juge d'un État membre dont la loi ne prévoit pas cet acte l'obligation de prononcer le divorce.*

*Par ailleurs, un couple international a le droit d'obtenir la prononciation du divorce par au moins un juge de l'Union dès lors que le mariage entretient un certain lien avec le territoire de l'Union; par conséquent, en l'absence d'un choix des parties, la juridiction de l'État membre de la nationalité d'un des deux conjoints ou dans lequel le mariage a été célébré doit être compétente par défaut.*

Poprawka 4
ARTYKUŁ 1 PUNKT 7
Artykuł 20 a ustęp 1 (Rozporządzenie (WE) nr 2201/2003)

| | |
|---|---|
| 1. Małżonkowie mogą porozumieć się co do wyznaczenia prawa właściwego w przypadku rozwodu i separacji prawnej**.** ***Małżonkowie mogą porozumieć się co do wyznaczenia jednego z następujących systemów prawa:*** | 1. Małżonkowie mogą porozumieć się co do wyznaczenia prawa właściwego w przypadku rozwodu i separacji prawnej ***wybierając pomiędzy prawem państw członkowskich, z którymi związek ich małżeństwa określa art. 3a.*** |
| ***(a) prawa państwa ostatniego miejsca*** | |

***wspólnego stałego pobytu małżonków, o ile jedno z nich nadal tam zamieszkuje;***

***(b) prawa państwa, którego obywatelstwo posiada jedno z małżonków lub, w przypadku Zjednoczonego Królestwa i Irlandii, na terenie którego znajduje się miejsce stałego zamieszkania jednego z małżonków;***

***(c) prawa państwa, w którym małżonkowie zamieszkiwali przez co najmniej pięć lat;***

***(d) prawa państwa członkowskiego, w którym składany jest pozew.***

*Uzasadnienie*

*Sugerowane kryterium jest szersze niż kryterium proponowane przez Komisję, które wyłącza prawo miejsca pobytu jedynie powoda lub jedynie pozwanego (nawet jeżeli w zasadzie prawo to może być zastosowane na skutek wyboru sądu zgodnie z art. 20a lit. d).*

Poprawka 5
ARTYKUŁ 1 PUNKT 7
Artykuł 20 a ustęp 2 (Rozporządzenie (WE) nr 2201/2003)

| | |
|---|---|
| 2. ***Porozumienie w sprawie wyznaczenia prawa właściwego powinno być sporządzone na piśmie i podpisane przez oboje małżonków najpóźniej w dniu złożenia pozwu do sądu.*** | 2. ***Sposób wyboru określają przepisy art. 3 a ust. 2.*** |

*Uzasadnienie*

*Poprawka ta pozwala na zapewnienie paralelizmu między formą porozumienia w sprawie jurysdykcji a formą wyboru prawa właściwego.*

Poprawka 6
ARTYKUŁ 1 PUNKT 7
Artykuł 20 b, część wprowadzająca (Rozporządzenie (WE) nr 2201/2003)

| | |
|---|---|
| W przypadku braku możliwości wyboru na mocy art. 20a rozwód ***i*** separacja prawna podlegają prawu państwa: | W przypadku braku możliwości wyboru na mocy art. 20a rozwód ***lub*** separacja prawna podlegają***, w poniższej kolejności,*** prawu państwa ***członkowskiego***: |

## PROCEDURA

| | |
|---|---|
| **Tytuł** | Prawo właściwe w sprawach małżeńskich |
| **Odsyłacze** | COM(2006)0399 – C6-0305/2006 – 2006/0135(CNS) |
| **Komisja przedmiotowo właściwa** | LIBE |
| **Opinia wydana przez**<br>Data ogłoszenia na posiedzeniu | JURI<br>28.9.2006 |
| **Ściślejsza współpraca - data ogłoszenia na posiedzeniu** | 15.2.2007 |
| **Sprawozdawca komisji opiniodawczej**<br>Data powołania | Carlo Casini<br>2.10.2006 |
| **Rozpatrzenie w komisji** | 4.10.2007 19.12.2007 |
| **Data przyjęcia** | 9.9.2008 |
| **Wynik głosowania końcowego** | +: 25<br>–: 0<br>0: 0 |
| **Posłowie obecni podczas głosowania końcowego** | Carlo Casini, Marek Aleksander Czarnecki, Bert Doorn, Monica Frassoni, Giuseppe Gargani, Lidia Joanna Geringer de Oedenberg, Othmar Karas, Piia-Noora Kauppi, Klaus-Heiner Lehne, Katalin Lévai, Antonio Masip Hidalgo, Hans-Peter Mayer, Manuel Medina Ortega, Aloyzas Sakalas, Francesco Enrico Speroni, Jaroslav Zvěřina, Tadeusz Zwiefka |
| **Zastępca(y) obecny(i) podczas głosowania końcowego** | Sharon Bowles, Vicente Miguel Garcés Ramón, Jean-Paul Gauzès, Georgios Papastamkos, Gabriele Stauner, József Szájer, Jacques Toubon, Ieke van den Burg |
| **Zastępca(y) (art. 178 ust. 2) obecny(i) podczas głosowania końcowego** | Victor Boştinaru, Renate Weber |